

TKP VE SOVYET İSTİHBARATI

Aydınlık Gazetesi, 14 Ocak 2020

Yıldırım Koç

Bir parti için en büyük suçlama, başka bir ülkenin istihbarat örgütleri tarafından kullanılmasıdır. TKP'ye de bu tür suçlamalar getirilmişti. Ancak güvenilir kaynaklarda böyle bir iddia yer almıyordu.

TKP, SOVYETLER'İN İSTİHBARAT FAALİYETİNDE YER ALDI MI?

TKP'nin önemli kadrolarından Bilal Şen'in 2019 yılında genişletilmiş ikinci baskısı yapılan ve güvenilir bir kaynak olan *Bilal Şen, Anılar-Notlar* kitabında bu anlama gelen iki bölüm var. Bilal Şen'in anlattığına göre, Sovyetler Birliği bazı bilgileri derlemede TKP üyelerini kullanmış.

Bilal Şen'in bu konudaki anlatımları aşağıda veriliyor (Akbulut, Erden-Tosun, Ersin, *Bilal Şen, Anılar, Notlar*, Genişletilmiş İkinci Baskı, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul 2019):

"Yıllar sonra Moskova'da bu olayı bana Boz Mehmet anlattı. Boz Mehmet, Sovyet Elçiliği'nden bir elemanın Ankara'dan İstanbul'a geldiğini, kendisini bulduğunu, Boz Mehmet'ten eleman istediğini, Boz Mehmet'in de Hasan Basri'yi görevlendirdiğini anlattı bana. Daha sonra Boz Mehmet Moskova'ya gittiğinde Mustafayef vasıtasıyla bu Sovyet Elçiliği'nde o yıllarda çalışmış ve bu işte görev almış insanları bulmak için yardım istemiş. Mustafayef de iki adamın adresini vermiş. Boz Mehmet onları bulmak için adreslerine gitmiş ama bu adamlar Boz Mehmet ile konuşmaya yanaşmamışlar." (s.48)

"Savaşın ilk başladığı yıllarda Sovyetler Birliği'nin bizim Partiden bu tür şeyler istemesi belki anlayışla karşılanabilirdi. Ama savaş galibiyetle sonuçlanırken Sovyetlerin böyle istekte bulunması, bunun yol ve yönteminin böyle olması gerçekten de anlaşılır gibi değil. Gerçi bütün yaşamım boyunca Parti ile istihbarat ilişkilerinin iç içe geçmesi beni hep rahatsız etmiştir. Böyle şeylerin Komünist Partisi çalışmalarıyla hiç ilişkisinin olmaması lazımdır." (s.50)

Bu ifadeler, TKP ile Sovyetler Birliği istihbarat örgütleri arasında bazı ilişkilerin olmuş olduğunu göstermektedir. Kemalist Türkiye'nin TKP'ye karşı tavrının ve tepkisinin anlaşılabilmesi için, belki bu konunun daha da ayrıntılandırılmasında yarar var. Ancak, devletin o yıllarda TKP belge ve bilgilerine erişim imkanı düşünüldüğünde, TKP'ye karşı olumsuz tavrın nedenlerinden biri olarak bu ilişki görülebilir.

TÜRKİYE'YE KAÇAK GİRİŞ VE ÇIKIŞTA SOVYETLER'İN YARDIMI

TKP'nin Türkiye'deki faaliyetlerinde Sovyetler Birliği'nin doğrudan katkısının bir biçimi de, Türkiye'den Sovyetler Birliği'ne insan kaçırılması ve Türkiye'ye gizlice insan sokulmasında Sovyet ticaret gemilerinin kullanılmasıdır. Anlaşıldığı kadarıyla, Sovyet gemileri bu alanda epey iş yapmışlardır.

Kazım Alöç'ün kitabında, bazı komünistlerin yurtdışına çıkış ve yurda girişlerinde Sovyet ticaret gemilerinin kullanılması şöyle anlatılmaktadır (İleri, Rasih Nuri (Der.), *Kâzım Alöç, İfşa Ediyorum, Türkiye'de Komünizm ve İrçılık; Mihri Belli, Savcı Konuştu, Söz Saniğindir, TÜSTAV Yayınları, Kırklı Yıllar No.5*, İstanbul, 2006):

Ahmet Furuncu'nun ifadesi: "Beni 1929 yılında bir şileple getirip, gizlice İstanbul Boğazı'nın تنها bir sahiline bıraktılar." (s.18)

Ahmet Furuncu'nun ifadesi: "1933 yılında yine Rusya'ya kaçtım. Beni alıp MOPR Teşkilatı'na gönderdiler. Bu teşkilat 'Burjuva'nın Eline Düşen İhtilalcilere Yardım Kurulu'dur. Burada beni 7 ay misafir ettiler. Bu misafirlikten sonra Veteriner Cevdet Bey, Rusya'ya adam kaçırmak üzere Doğu hududunda teşkilat kurmamız için bana görev verdi ve tekrar, gizlice getirilip İstanbul Boğazı'na bırakıldım." (s.23)

Hüsamettin Özdođu'nun ifadesi: "1921-1922 senelerinde Halk İştirakiyun Partisi'ne girdim. (...) İkimiz de bir gece gemici kıyafetine girerek Rus şilepleriyle İstanbul'dan kaşmaya muvaffak olabildik." (s.26)

Yine Hüsamettin Özdođu ifadesine göre, 1936 yılında Ahmet Furuncu, Emin Sekün, David Nae, Zileli Halil ve Hüsamettin Özdođu, gizlice getirilip İstanbul Boğazı dışında Anadolu Kavağı'na bırakılmış. (s.27)

Kemalist Devrim'in TKP'ye karşı tavrının kavranılmasında, bu ilişkiler de dikkate alınmalıdır.